

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

**DĖL DARBO KODEKSO 108, 109 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR
DARBO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO 6
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
(TAP-19-1759; TAIS NR. 19-10325(2))**

2019-10-31 Nr. NV-3073

Vilnius

Rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Tikslas – įgyvendinant Direktyvą (ES) 2018/957 (kuria iš dalies keičiama Direktyva 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje), kuria siekiama užtikrinti vienodo darbo užmokesčio už tą patį darbą toje pačioje vietoje principo taikymą ir sudaryti vienodas sąlygas komandiruojančioms ir vietos įmonėms priimančioje šalyje, pakeisti komandiruojamų į Lietuvą darbuotojų darbo sąlygų teisinį reguliavimą.

Dabartinė situacija:

Komandiruojamo į ES valstybę narę / EEE priklausančią valstybę atveju darbuotojo atžvilgiu galioja ES teisės aktų nustatytas minimalus komandiruojamo darbuotojo apsaugos lygis, įtvirtintas Direktyvoje 96/71/EB, kuri įpareigojo valstybes užtikrinti tam tikras į jų teritoriją laikinai dirbti atvykstančių darbuotojų, kuriuos siunčia kitose valstybėse įsisteigę darbdaviai, darbo sąlygas.

Direktyvos 96/71/EB nuostatos nacionaliniu lygmeniu yra nustatytos Darbo kodekse ir yra taikomos visų užsienio valstybių, ne tik ES valstybių narių, darbdaviams, komandiruojantiems darbuotojus (išskyrus prekybinių laivų įgulų darbuotojus) laikinai dirbti į Lietuvą. Šiems darbuotojams, neatsižvelgiant į teisę, taikytiną darbo sutarčiai ar darbo santykiams, turi būti taikomos Darbo kodekso normos, nustatančios: maksimaliojo darbo laiko ir minimaliojo poilsio laiko trukmę; minimaliųjų kasmetinių mokamų atostogų trukmę; minimalųjį darbo užmokestį; laikinųjų darbuotojų darbo sąlygas; darbuotojų saugą ir sveikatą; asmenų iki 18 m., nėščių, neseniai pagimdžiusių ir krūtimi maitinančių darbuotojų saugą darbe; draudimą diskriminuoti darbe; darbuotojo informavimą ilgesnių nei 30 d. komandiruočių atveju ir kt. Nuostatos dėl minimaliojo darbo užmokesčio netaikomos, jei darbuotojui palankesnes sąlygas nustato jo darbo sutartis ar jam taikytina užsienio valstybės teisė, komandiruotės trukmė neviršija 30 d. per metus ir kt.

Užsienio jurisdikcijai priklausančios darbdaviai neprivalo mokėti komandiruojamiems darbuotojams daugiau nei Lietuvoje nustatytas minimalusis darbo užmokestis, todėl dažnai už tą patį darbą jiems atlyginama mažiau nei vietiniams darbuotojams.

Lietuva per 2018 m. komandiravo 30 629 darbuotojus (daugiausia į Vokietiją, Norvegiją, Švediją, Olandiją), priėmė 2716 darbuotojus (daugiausia iš Ukrainos).

Direktyva 2018/957 buvo pakeistas minimalaus darbo užmokesčio reikalavimas į darbo užmokesčio reikalavimą, numatytos papildomos sąlygos (apgyvendinimo, išlaidų kompensavimo), kurios turėtų būti užtikrinamos komandiruojamiems darbuotojams, jeigu šios sąlygos numatytos ir taikomos vietiniams darbuotojams, taip pat numatomas priimančiosios valstybės narės darbo teisės taikymas ilgalaikio komandiravimo (kai komandiruotė viršija 12 mėn.) atveju ir reguliuojami kiti klausimai, susiję su kolektyvinių sutarčių (ne tik statybos sektoriuje) taikymu, vienodu požiūriu į komandiruotus laikinuosius darbuotojus, komandiravimo nuostatų taikymu kelių transporto srityje ir kt.

Direktyva 2018/957 turi būti perkelta į nacionalinę teisę iki 2020-07-30.

Esmė, nauda. Siūloma:

1) Darbo kodekso pakeitimų projekte:

- Patikslinti, kad laikinai komandiruojamiems darbuotojams, neatsižvelgiant į teisę, taikytiną darbo sutarčiai ar darbo santykiams, turi būti taikomos ne tik Lietuvos Respublikos teisės aktų, bet ir nacionalinių, išplėstų kolektyvinės šakos ir teritorinių sutarčių normos dėl maksimaliojo darbo laiko ir minimaliojo poilsio laiko trukmės, darbo užmokesčio, minimaliųjų kasmetinių mokamų atostogų trukmės, laikinųjų darbuotojų darbo sąlygų, darbuotojų saugą ir sveikatą, draudimą diskriminuoti darbe ir kt.

- Nustatyti darbo užmokesčio, vietoj dabar nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio, nuostatų taikymą komandiruojamiems darbuotojams (kelių transporto vairuotojams, vežantiems krovinius / keleivius tarptautiniais kelių maršrutais, paliekama minimalaus darbo užmokesčio nuostata); darbuotojų apgyvendinimo sąlygų, kai jį ne nuolatinėje darbo vietoje dirbantiems darbuotojams užtikrina darbdavys bei patirtų kelionės į pagrindinę darbo funkcijų atlikimo vietą ir iš jos Lietuvos teritorijoje bei komandiruočių išlaidų apmokėjimo (jei jas numatyta apmokėti) taikymą ir kt. Šiomis nuostatomis nesiekama nustatyti privalomo išlaidų apmokėjimo, apgyvendinimo sąlygų suteikimo, tačiau jei tai bus numatyta vietos darbuotojams, analogiškai turės būti taikoma ir komandiruojamiems darbuotojams.
- Nustatyti, kad darbo santykius reglamentuojančios Lietuvos Respublikoje teisės aktų, įskaitant nacionalines, išplėstas kolektyvines šakos ir teritorines sutartis, normos komandiruojamiems darbuotojams taikomos visa apimtimi, jei faktinė komandiruotės trukmė viršija 12 mėn.
- Patikslinti komandiruotės trukmės skaičiavimo nuostatas, nustatant, kad kai komandiruojamas darbuotojas pakeičiamas kitu komandiruojamu darbuotoju, komandiruotės trukmė laikoma bendra atitinkamų atskirų komandiruočių darbuotojų komandiruotės laikotarpių trukmė. Taip pat numatyti komandiruotės termino pratęsimą, bet ne ilgiau nei iki 18 mėn., užsienio jurisdikcijai priklausančiam darbdaviui pateikus motyvuotą pranešimą (terminas pratęsiamas automatiškai, jei motyvuotas pranešimas bus pateiktas VDI, kol faktinė komandiruotės trukmė neviršija 12 mėn.).
- Patikslinti, kad darbuotojui mokami dienpinigiai ir kitos išmokos (išskyrus išmokas, skirtas su komandiruoje susijusioms faktinėms kelionės, nakvynės, maitinimo išlaidoms kompensuoti) laikomi darbo užmokesčio dalimi, tik jeigu jie yra atskirti nuo faktinių kelionės, nakvynės ir maitinimo išlaidų. Nesant atskyrimo, laikoma, kad visa darbuotojui išmokėta suma yra skirta su komandiruoje susijusioms faktinėms kelionės, nakvynės, maitinimo išlaidoms kompensuoti.
- Patikslinti, kad Valstybinė darbo inspekcija (VDI) užtikrina, jog nemokama, atnaujinta laiku informacija apie Lietuvos Respublikos teisės aktų, įskaitant nacionalines, išplėstas kolektyvines šakos ir teritorines sutartis, nuostatas dėl komandiruojamam darbuotojui taikomų sąlygų (įskaitant darbo užmokesčio sudedamąsias dalis bei papildomas darbo sutarties sąlygas, taikomas ilgesnių nei 12 mėn. komandiruočių atveju), būtų prieinama užsienio valstybių jurisdikcijai (ne tik ES valstybių narių) priklausančioms darbdaviams ir jų darbuotojams ir kt.

2) Darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo pakeitimų projekte:

- Numatyti VDI pareigą Vyriausybei ir Seimui teikiamoje Darbo kodekso įgyvendinimo stebėsenos ir pasiektų rezultatų įvertinimo pažymoje nurodyti ir su komandiruojamais darbuotojais susijusią informaciją.

Numatoma nauda. Komandiruojamiems darbuotojams bus taikomos tos pačios darbo užmokesčio taisyklės bei kitos tam tikros sąlygos (nustatytos teisės aktais ir aukštesnio lygmens kolektyvinėmis sutartimis), kaip ir vietiniams darbuotojams, todėl bus geriau užtikrinamos komandiruojamų darbuotojų teisės į tinkamas darbo sąlygas, konkurencija tarp vietinių ir komandiruojančių bendrovių taps sąžiningesnė.

Įstatymams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Įstatymų įsigaliojimas – 2020-07-30.

Derinimas. Projektai be pastabų suderinti su Susisiekimo, Finansų ministerijomis ir VSDFV, jiems pritarta Trišalės tarybos 2019-09-24 posėdyje. Teisingumo, Vidaus reikalų ministerijų ir VDI gautos pastabos suderintos darbo tvarka. Neatsižvelgta į: VDI siūlymą leisti informacijos apie užsienio valstybės jurisdikcijai priklausančio darbdavio komandiruojamą darbuotoją pateikimo VDI pareigą įgyvendinti darbdaviui, pas kurį darbuotojas komandiruojamas; Teisingumo ministerijos pastabą dėl kai kurių nuostatų netaikymo kelių transporto srityje; Vidaus reikalų ministerijos pastabą dėl laikinųjų darbuotojų ir kt.

Atitiktis Vyriausybės programai – tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Dalykinio vertinimo išvada:

Projektus siūlome **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime** ir patikslinti, įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas bei pasiūlymus.